



Sz. Sz. W-4a
Powstanie

uf. 2500

KW

+
KRASSOWSKA Zofia Halina
ps. "Duża Zosia"

2170/WSL

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 2170/WSK
KRASOŃSKA Jolita Halina
ps. „Dzika Zosia”

I/1. Relacja ✓ K. 1, 5, 6

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K. 2, 5, 6

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne .. —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 6

VI. Fotografie ✓ : 1 zero zob. też. I/1-1

I/1. Relacja

- Relacja Zofii Krassowskiej opracowana przez prof. dr h. n. med. Kazimiera Todorczyńskiego, przekazana przez M. Bauer-Gellet (2001.). Fotografia. Kserokopia. Msp. 4. 1, s. 1.



T: 2170/USE 7/1/1

Zofia Krassowska, ps. „Duża Zosia”

1921-1944

Wychowanka Gimnazjum J.Kowalczykównej w Warszawie, związana na terenie tej szkoły z organizacją ideowo-wychowawczą „Pet”, od wczesnej młodości wznosiła w atmosferze samokształcenia i wyrabiania postaw obywatelskich. Z nastaniem okupacji niemieckiej znalazło to swój wyraz m.in. w działaniu w zakresie opieki socjalnej i pomocy sanitarnej, oczywiście w warunkach konspiracji. Po wcieleniu „Petu” do Szarych Szeregów, przyjęła pseudonim „Zosia Duża”. Organizowała zaplecze sanitarne Grup Szturmowych i uczestniczyła w akcjach dywersyjnych OS „Jerzy”, a także w zamachach na Leista i Kutschere.

Od 1941 roku studiowała medycynę na Tajnym Uniwersytecie Warszawskim.

W 1943 r. została powołana w skład kierownictwa służby sanitarnej KEDYW-u Komendy Głównej AK („Rola”). W Powstaniu dowodziła plutonem żeńskim „Oleńka” w batalionie „Zośka”.

W pierwszych dniach Powstania, 6 sierpnia, w trakcie próby wyniesienia rannego z pola ostrzału, zostaje ciężko ranna. Przewieziona do Szpitala Karola i Marii, następnie ewakuowana do Szpitala Wolskiego, w którym zmarła.

Dwukrotnie odznaczona Krzyżem Walecznych.



prof. dr. h. n. med. Kazimierz Kołodziej
Zofia Krassowska - ps. Duża Zosia

opracowanie
prof. dr. h. n. med. Kazimierz Kołodziej
A. K. bat. „Zośka” do mających
się ukazać w 2002 r. w Przewodniku
Warszawskiego Towarzystwa Lekarskiego
„Wspomnienie Lebrany, Medyka i
Sanitariuszek Powstania
Warszawskiego”
2001 M. Bajer - Gellert





Oleśkie Górszanki v. w.
Hanna Bimkowska p. s. "Hanna" z k. w.

L.dz. 4327 usk 01

II. Materiały uzupełniające relację:

- Artykuł poświęcony Zofii Haliwie Krassowskiej pt. „Długa Zofia” w Polskim Słowniku Biograficznym t. XV, s. 210-211. Kserokopia k. 2, s. 1-2.



i oferując swe pośrednictwo w nawiązaniu kontaktów z magnatami. Przed śmiercią Zygmunta Augusta udał się do kraju pod pozorem odwiedzenia rodziny. Rozpoczął tam agitację za kandydaturą Henryka, zjednując dla niej wielu magnatów ze Zborowskimi na czele. Po śmierci króla Andrzej i Piotr Zborowscy wysłali go natychmiast do Francji. K. przekazał Katarzynie ich postulaty, otrzymał zredagowaną na ich podstawie nową instrukcję dla J. Monluca i udał się za nim do Polski. Tam agitował za Henrykiem; informując Katarzynę, przekazywał jej postulaty Zborowskich. Monluc wysłał go na Litwę z listami do magnatów i materiałami propagandowymi; K. potrafił zdobyć tam silne poparcie dla kandydatury Henryka. Natychmiast po elekcji Piotr Zborowski wysłał go wraz z jednym ze swych dworzaków do Henryka pod La Rochelle; misja ta znacznie poprzedziła wyjazd K. Krupki-Przeclawskiego. K. wchodził w skład krakowskiego dworu Henryka i jako jedyny z Polaków współdziałał w przygotowywaniu jego ucieczki do Francji.

Castelneau J., *Catherine de Medicis*, Paris 1954 s. 106; Champion P., *La jeunesse de Henri III*, Paris 1942 s. 187; Chłędowski K., *Ostatni Walezjusz*, W.—Kr. [b. d.]; Dyke P. van, *Catherine de Medicis*, London 1923 II 132—3; Finkel L., *Opis Rzeczypospolitej z roku 1574*, „Bibl. Warsz.” 1887 t. 4 s. 170; Noailles E., *Henri de Valois et la Pologne*, Paris 1876 I 48—9, 105, III 4, 17, 19, 216—7; Piliński T., *Bezkrońwie po Zygmuncie Auguste i elekcja króla Henryka*, Kr. 1872 s. 43; — Choisin J., *O elekcji Henryka Walezjusza*, W. 1818 s. 103; Gratiani A. M., *De vita Joannis Francisci Commendonis*, Paris 1669 s. 348—9; tenże, *La Vie du Cardinal Jean François Commendon*, Paris 1671 s. 417—8 (odmienna wersja); *Lettres de Catherine de Medicis*, Wyd. H. de La Ferrière, Paris 1891 IV 218; *Lettres de Henri III roi de France*, Zabr. P. Champion, Wyd. M. François, Paris 1959 I 223, 226—7; *Negotiations de la France dans le Levant*, Wyd. E. Charrière, Paris 1842—59 II 34; Orzelski, *Bezkrońwie ksiąg ośmiro*; Uchańsciana, I 194—5, IV 52.

Stanisław Grzybowski

Krasowski (Crassowski, Krassowski) Piotr (XVI w.), Włoch, budowniczy, czynny we Lwowie w 2. poł. XVI w. Pochodził zapewne z włoskiego kantonu tessyńskiego (Ticino) w Szwajcarii, jak na to wskazuje wzmianka z r. 1567 określająca go «*Petrus Crassowski Italus murator Szwancar*». Polskie nazwisko K-ego może pochodzić bądź od miejscowości Carasso w Tessynie, bądź raczej od Krassowa pod Lwowem, gdzie znajdowały się kamieniołomy i gdzie K. mógł przez pewien czas mieszkać lub pracować (Łoziński), lub stanowić mogło spolonizowaną wersję popularnego w Tessynie nazwiska Grassi (Simona). W r. 1567 K. przyjął prawo miejskie we Lwowie. Zapewne od r. 1568 prowadził budowę wieży przy cerkwi Wołoskiej (rozpoczętej przez Feliksa Trębaczę). W r. 1570 wieża, wyprawiona «do trzeciego rusztowania», zawaliła się i funda-

tor Dawid Tomasz (Ftoma) wytoczył K-emu proces. Ok. r. 1570 K. budował od fundamentów wieżę katedry ormiańskiej, fundowaną przez Andrzeja z Kaffy, ukończoną w r. 1571 (niemal całkowicie zniszczoną przez pożar w r. 1778). Po pożarze z r. 1571 K. odbudowywał i znacznie rozbudował kamienicę Hanłowską w Rynku (nr 5, często błędnie utożsamianą z Czarną Kamienicą).

W ugodzie z Zofią Hanłową, zawartej w r. 1577, zobowiązał się m. in. wykonać bogatą attykę, do której miał «*columnas et kabzamszy omnes ex lapidibus sculptis parare*» — podejmował się więc również prac kamieniarskich. Nie wiadomo, w jakim stopniu K. wywiązał się z tych zobowiązań, tym bardziej że kamienica została w nowszych czasach całkowicie przebudowana.

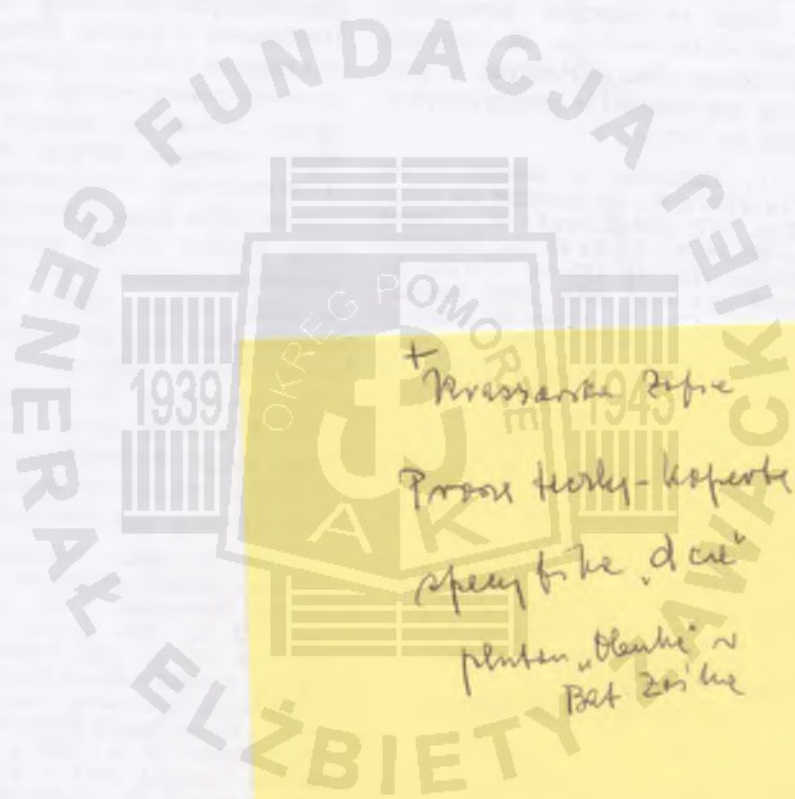
K. mylony był często w literaturze z innymi budowniczymi tego samego imienia, np. z Piotrem Italczykiem z Lugano («*Magister Petrus Italus de Luugnon, civis leopoliensis*», Thieme—Becker). Bardziej prawdopodobne jest, że K. jest identyczny z Piotrem zwanym Niezgoda («*Petrus Italus Niezgoda dictus*») czynnym w r. 1574 (Charewiczowa). Przypisywano mu także niesłusznie kilka budowli lwowskich: Czarną Kamienicę, kaplicę «*Trich Swiatytlu*» przy cerkwi Wołoskiej (Łoziński i za nim nowsza literatura), a także budowę cerkwi Wołoskiej (po 1574) i przebudowę kościoła w Bystrzycy Siedmiogrodzkiej (Thieme—Becker).

K. należał do aktywniejszych budowniczych lwowskich swego czasu. Żadna ze wzniesionych przez niego budowli nie przetrwała do dziś, toteż nie można nic powiedzieć o charakterze artystycznym jego twórczości.

Łoza, Architekci; Thieme—Becker, *Lexikon d. Künstler*, (błędne atrybucje); — Charewiczowa Ł., *Czarna Kamienica i jej mieszkańcy*, Lw. 1935 s. 21—2, 58, *Bibl. Lwow.*, XXV; tenże, *Mieszczka lwowska XVI w. Zofia Hanłowa*, „*Ziemia Czerwieńska*” T. 1: 1935 s. 45—8; Kozakiewicz S., *Początek działalności Komasków, Tessyńczyków i Gryzończyków w Polsce. Okres Renesansu (1520—1580)*, „*Biul. Hist. Sztuki*” R. 21: 1959 s. 15, 23; Łoziński W., *Sztuka lwowska XVI i XVII wieku*, Lw. 1898; Maleczyński K., Mańkowski T., Podhorecki F., Tyrowicz M., *Lwów i Ziemia Czerwieńska*, Lw. [b. r.] s. 111—2; Mańkowski T., *Pochodzenie osiadłych we Lwowie budowniczych włoskich*, w: *Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego*, Lw. 1936 II 135; tenże, *Sztuka Ormian lwowskich*, *Prace Kom. Hist. Sztuki*, Kr. 1934—5 VI 121—2; Piotrowski J., *Lemberg*, Leipzig—Wien 1916; Simona L., *Artisti della Svizzera italiana...*, Parte I A: *Gli artisti del borgo di Agno*, Zurigo 1931 s. 13; Zubrzycki D., *Kronika miasta Lwowa*, Lw. 1844 s. 192.

Adam Malkiewicz

† **Krassowska** Zofia Halina, pseud. Duża Zosia (1921—1944), podharc mistrz, dowódca plutonu w batalionie «*Zośka*». Ur. 26 II w Warszawie, była córką Witolda, inżyniera technologa, zamor-



+ Krassanka Zofia
Przez teści-kości
specyficzną d. c.
pluton "Blauke" w
Bat Zofia

dowanego przez Niemców na Pawiaku w lutym 1944 r., i Anny z Dubino-Kniażyckich. K. ukończyła w r. 1938 Gimnazjum Żeńskie Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jawurkówny w Warszawie. W r. akad. 1938/9 studiowała na Wydziale Rolniczym Uniw. Pozn. Na początku okupacji opiekowała się rannymi w Szpitalu Ujazdowskim w Warszawie. W r. 1942 ukończyła Szkołę Położnych w Warszawie i rozpoczęła studia medyczne na tajnym Uniw. Warsz., zaliczając w r. 1944 3 lata studiów. Jako sanitariuszka w Grupach Szturmowych Szarych Szeregów brała udział w wielu akcjach, m. in. w akcji tzw. «Polowanie» (nieudany zamach na Leista) oraz w wykradaniu rannych ze Szpitala Przemienienia Pańskiego w Warszawie po zamachu na Kutschere. Przed powstaniem warszawskim została dowódcą żeńskiego plutonu «Oleńka» w Batalionie «Zośka». Funkcję tę pełniła również w powstaniu warszawskim. Brała udział w walkach na Woli. W pierwszych dniach powstania została ranna i zmarła 6 VIII 1944 r.; pochowana na cmentarzu Powązkowskim w grobie rodzinnym. Była dwukrotnie odznaczona Krzyżem Walecznych.

Kamiński A., Zośka i Parasol, W. 1957 s. 198, 251—3; — Pamiętniki żołnierzy Baonu Zośka, W. 1959 s. 541; — Arch. Państw. w W.: Broniewski S., Całym życiem, (mszp.) s. 303; — Relacje Marty Grundman, siostry H. Milewskiej i Marii Wasniewskiej.

Stanisław Broniewski i Zofia Dłużewska-Kańska

Krassowski Apolinary Filemon (1818—1875), profesor architektury w Petersburgu. Ur. na Wołyniu, syn Kajetana (zob.) i Józefy z Poźniaków. Gimnazjum ukończył w Wilnie, a Instytut Korpusu Inżynierów Komunikacji w Petersburgu. W instytucie tym pracował w l. 1836—75 jako asystent i potem profesor architektury cywilnej, awansując równocześnie do stopnia pułkownika (1863). W l. 1849—62 wykładał także budownictwo ogólne w uniwersytecie petersburskim, a w l. 1848—75 był tamże dyrektorem średniej szkoły budowlanej. K. podniósł poziom tej szkoły tak, że już w r. 1851 uznana została za średnio-wyższą szkołę budownictwa cywilnego, a w sześć lat po śmierci K-ego, w r. 1881, przekształcona została na szkołę wyższą (Instytut Inżynierów Cywilnych). K. był autorem wielu artykułów z zakresu budownictwa ogólnego i inżynierii lądowej w rosyjskim czasopiśmiennictwie technicznym. Z większych prac na uwagę zasługuje *Graždanskaja architektura* (Pet. 1851), przez długi czas klasyczny podręcznik z zakresu architektury cywilnej w Rosji. K. przetłumaczył też w r. 1859 na język rosyjski polski słownik fortyfikacyjny M. Rougeta „Dykcjonarz doręczny dla inżynierów, obejmujący wszelkie części fortyfikacji“ (W. 1825). K. był członkiem Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu. Zmarł w Petersburgu 18 VI 1875 r.

W. Enc. Ilustr.; Enc. slovar'; Gennadi G., *Spravočnyj slovar' o russkich pisateljach i učenych*, Berlin 1876 II; Russ. biogr. slovar'; Boniecki; Uruski; — Vengerov S. A., *Istočniki slovarja russkich pisatelej*, Pet. 1914; — „Golos“ 1875 nr 22; „Moskovskija Vedomosti“ 1875 nr 194; „Zodčij“ 1875 nr 9.

Stanisław Brzozowski

Krassowski Edward Antoni (1821—1898), lekarz, profesor ginekologii w Petersburgu. Ur. na Litwie, syn Jakuba; gimnazjum ukończył w r. 1842 w Słucku. Studia medyczne odbył w Petersburgu, m. in. pod kierunkiem N. J. Pirogowa; ukończył je w r. 1848 ze złotym medalem. Od r. 1849 był asystentem, a następnie dyrektorem kliniki położniczej w Petersburgu. W r. 1852, po obronie rozprawy *Meletemata quaedam de uteri ruptura*, uzyskał stopień doktora medycyny. W cztery lata później powołano go na adiunkta przy katedrze położnictwa w wojskowej akademii medycznej. W r. 1864 został profesorem nadzwyczajnym, a w r. 1872 profesorem zwyczajnym, pełniąc jednocześnie funkcje dyrektora kliniki położniczo-ginekologicznej (1871—98) największego w Rosji Zakładu Położniczego Nadjezdzińskiego w Petersburgu. K. zasłynął w Rosji jako biegły chirurg. Pierwszy wykonał w Rosji udaną owariotomię w r. 1862, zapoczątkowując serię operacji tego typu wykonanych przez siebie i licznych uczniów. Pozostawił bogatą spuściznę naukową, głównie w języku rosyjskim, choć pisał również w języku angielskim, francuskim, niemieckim i polskim. Z większych jego dzieł, obok znanego w całej Europie *De l'ovariotomie avec un atlas* (1869), najwięcej rozgłosu osiągnął jego *Kurs praktyčeskogo akušerstwa* (Pet. 1865) i *Operativnoe akušerstwo* (Pet. 1869, potem trzy wyd., ostatnie w r. 1889), klasyczna praca z chirurgii ginekologicznej, w niektórych ujęciach do dziś nie straciła swej aktualności; wydano ją również w języku polskim w „Bibliotece Umiejętności Lekarskich“ (1879). Z prac polskich należy wymienić jeszcze *Materiały do statystyki medycznej guberni wileńskiej* (1861).

K. był współorganizatorem petersburskiego Tow. Ginekologicznego, przewodniczącym zarządu Tow. Rosyjskich Lekarzy im. N. I. Pirogowa, inicjatorem i pierwszym redaktorem (1887—93) „Żurnala akušerstwa i żeńskich boleznij“ oraz członkiem wielu towarzystw naukowych zagranicznych. W r. 1875 Warszawskie Tow. Lekarskie zaliczyło go w poczet swych członków honorowych. Zmarł w Petersburgu 13 IV 1898 r.

Estreicher; Bol's. medicinskaja enc., Moskva 1960 (fot.); Bol's. sov. enc.; W. Enc. Ilustr.; Biogr. Lexikon d. hervorr. Ärzte, 1962; Enc. slovar', 1898; Kośmiński, Słownik lekarzów; Vengerov S. A., *Istočniki slovar'ja russkich pisatelej*, Pet. 1914; — „Gaz. Lek.“ 1898 s. 510; „Medycyna“ 1898 s. 456; „Pam. Tow. Lek. Warsz.“ 1899 s. 625; „Przełg. Lek.“ 1898 s. 234.

Zbigniew Woźniowski

J. 2170 / USK

Sz. Sz. 4-10a
Powst. 1492.

KRASSOWSKA Zofia
ps. "Dzia Zosia"

✓ Wypisy ze źródeł - mazowieckie karty
informacyjne: 6

T: 2140/WSK

KG AK
Warszawa
Kedyw

KRASSOWSKA ZOFIA - ps. "Zosia Duża"

V-1

Łączność z oddziałami, szkolenie sanitariuszek, komórka sanitarna "Rola".

Źródło: Tomasz Strzębosz, Oddziały Szturmowe Konspiracyjnej Warszawy
1939-1944, Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1983, s. 136.

Z.Kotowicz' 001

T. 2170/13K

2 W2-17K
Warszawa

KRASSOWSKA Zofia
1917 - 1944 ps "Elzbieta"

V-2

sanitariuszka "zginęła od bomby-
zasypana w szpitalu powstaniowym
przy ul. Długa 21, Miodowa 23
podczas Powstania Warszawskiego 1944

Zob.

Sylwetki Kobiet Żołnierzy
Fundacja „Archiwum i Muzeum
Pomorskiej Armii Krajowej oraz Wojskowej
Służby Polek”

Edyt.
2603

str. 189

str. 193

T: 2170/WSK

AK
Warszawa
Powst. 61
KEI)YU

+ KRASSOWSKA Zofia

ps. „Zosia Duża”

Batalion „Zoska”

Brygada „Broda 53”

Pluton Kobiecy „Olenka” - d-ca

„Zosia Duża” Dwukrotnie Krzyż Waleczny

Id. Oddziały Powstania Warszawskiego
zespół redakcyjny
Instytut Wydawniczy Żołnierzy Zawodowych
Warszawa 1987

DRut
03 6002

str 42, 44

i
 T. 2170/WK KW
 + 1944
 KRASSOWSKA Zofia Halina u-4
 ps. "Duża Zosia"
 Dowódca plutonu u Batalionie "Zoska"
 Podchorążym strażniczym 1945
 Sz. Sz. U-wo
 Powstanie
 ↑
 "Amobil"
 i me
 Powstanie
 "Mocny"
 "Mite"

A. Roj 2000

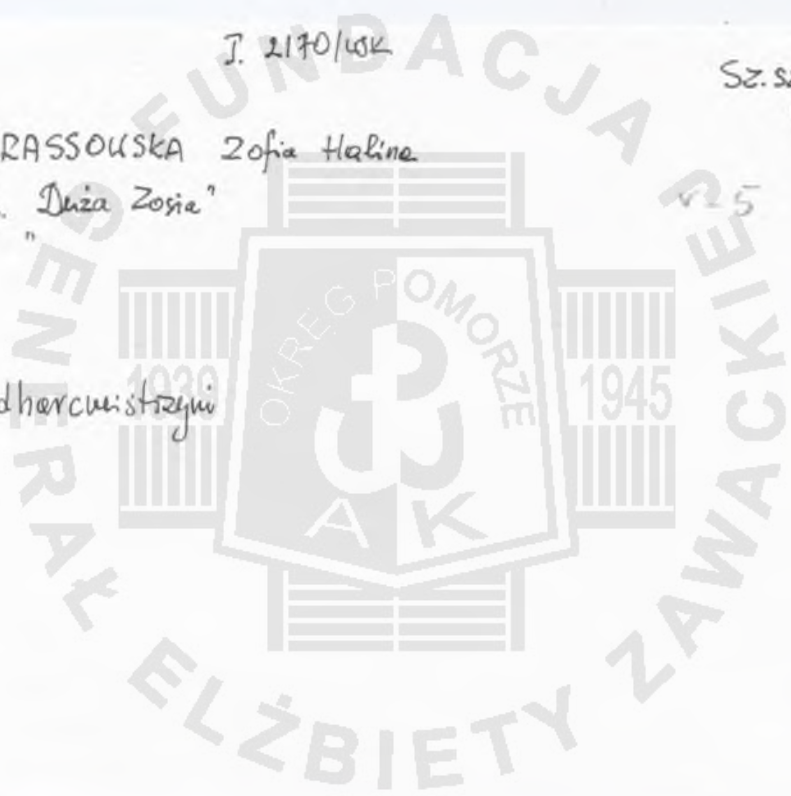
a

J. 2170/WK

Sz. Sz. 4-1m
Polska

*
KRASSOWSKA Zofia Halina
ps. "Dzia Zosia"

Podhercymistrzini



A. Roz 12000

HP

i'

1 1944

J. 2070/ak KU

AK
X-100

KRASSOUSKA ZOFIA

ps. "Zosia Duża"

v-6

Dzielniczka - uczestniczka, podharcmistrzyni
plutonu kobiecego "Oleńka", który
szeregowo wyróżnił się w Powstaniu.
Krassowska Z. zginęła w parostępie podczas
Powstania mając 23 lata

zob. Ślęski J. Polska walcząca T. 3 mac
Warszawa, 1986. s. 236

A. Łoj 198

B. FAPAK

J. 2170/USK

AK
Powst. Garsz

+

KRASSOWSKA Zofia Halina
ps. „Dzia Zosia”

VI. Fotografic

- fotografia z. Krassowskiej - kserokopia.

T: 2170/WSK
† KRASSOWSKA Zofia

AK
Poust.
Warsz.



Źródło: „Fakt”
21 sierpnia 2007. Dostarczyła
Małgorzata Karwat.

B. Rojek 2010



KRASSOWSKA Zofia Halina

